

האם אנחנו מוכנים למשיח? גליון מספר 33

שאל נא את הכהנים תורה

א. היימי וזלדה הימלסטיין היו מלאים בהודאה להשם, שראו שכל הצרות בסופו של דבר היו בעצם הישועות הכי גדולות, וה-21 ימים של שלושת השבועות, הם עכשיו אך טוב לישראל, ומובילים ליום טוב הגדול של תשעה באב (זכריה ט, ט), הם החליטו שהם הולכים להביא קרבן תודה (ספורנו, מאירי, מלבי"ם תהלים קז) יחד בשותפות. האם היימי צריך לסמוך על הקרבן? (ע' מאירי חגיגה טז: משנת ר"א תמורה דף ג')

ב. אני לומד לשחוט (בגלל שיש מצוה שהבעלים ישחטו את הקרבן), נסיתי לשחוט ולא עלה לי והשחיטה לא היתה כשרה. מהרתי להוציא את הסכין, וקצת דם ניתז עלי ועל בגדי. האם נטמאתי (וכל הבגדים שעלי) משום שהזזתי נבלה? והאם נטמאתי מחמת הדם? (ע' רמב"ם שאר אה"ט פ"ב ה"א, ופ"א ה"ד)

ג. בחדר אחד היה גוסס, ואני הייתי בחדר השני. מהרתי לסגור הדלת והחלונות (הפתוחים לחדר), והאדם נפטר. למעשה לא סגרת את הדלת והחלונות עד הסוף, ונשארו פתוח יותר מטפח האם נטמאתי? (ע' אהלות פ"ג מ"ג וחז"ל אהלות יז, יז)

ד. אני כהן והפרשתי בהמות לקרבן עולה ושלמים, האם אני יכול להאכילם כרשיני תרומה? (ע' מנחת חינוך ר"פ אות כב')

ה. גברת כהן טיגנה ירקות בשמן של תרומה, וטבול יום נגעה בירקות הבלועים משמן, האם אסור לאכול את הירקות (ע' ר"ש טב"י פ"ב מ"ג)

הלכתא למשיחא

סוף סוף!! היום הגדול הגיע, כולם במשפחה טיהרו את עצמם, הם טבלו את עצמם ואת כל בגדיהם והכיסאות שיש אפשרות שיביא במגע, על טהרת הקודש, עכשיו מגיעים להביא קרב תודה! (אנחנו נביא קרבן תודה כל הזמן כמש"כ (ירמיה לג,יא) עוד ישמע בערי יהודה וגו' קול אומרים הודו את ד' וגו' מביאים תודה בית ד', לכן מאד נחוץ שנלמד את ההלכות עכשיו). ליום זה יש בחינת יום טוב ויש בו כמה דינים כמו יום טוב. כל מי שמביא קרבן ואפילו קרבן עצים או מנחה או נסכים, אסור באותו יום לעשות מלאכה (ר"א מדאורייתא, ור"א מדרבנן, והרמב"ם כתב שזה מנהג). האיסור מתחיל מעלות השחר, (דרך חכמה כלי המקדש פ"ו ס"ק מג) ומסתיים בלילה. כל מלאכה המתרת בחול המועד (כל דבר שנעשה לאוכל נפש, או דבר האבד) מותרת ביום שאתה מקריב קרבן. מלאכות קטנות כמו תפירת כפתור מותרת אבל למטרת ריח אסור. להסתפר מותר, אבל לתת תספורת לאחרים או לכבס אסור. יש מחלוקת ראשונים אם גוי¹ יכול לעשות לך מלאכה (והרבה מלאכות רק הגויים יעשו כמש"כ (ישעיה סא,ה) ועמדו זרים ורעו צאנכים ובני נכר אכריכם וכרמיכם), והרמ"א (תס"ח ס"א) אומר שהמנהג הוא שהוא מותר. אם יש כמה שותפים בקרבן, כל השותפים אסורים במלאכה.²

עוד איסור מצד יום טוב הוא הספד ותענית. ההר המוריה כתב שרק צום בגלל צרה אסור, אבל צום כמו תענית בכורים מותר למרות שזה היום שמביאים קרבן פסח. לשיטתו לא יהיה איסור תענית לעתיד לבא כי הנביא (ישעיה סה, טז) אומר כי נשכחו הצרות הראשונות, וכבר לא יהיו צרות.

עכשיו אנחנו מוכנים להביא את הקרבן! הדבר הראשון הוא (לאחר שוידא שאין מום והוא בן שמונה ימים) הוא מצוה של סמיכה. הסמיכה נעשית על ידי הנחת שתי הידיים בכל הכח³ על ראש הקרבן. לפני שאתה סומך אתה מברך, (אקב"ו וצונו על הסמיכה). בזמן הסמיכה אומרים וידוי (אם זה חטאת אשם או עולה), ובשלמים אומרים דברי שבח, ובקרבן תודה, אומרים מזמור לתודה (אבני נזר אר"ח סי' לט).

סמיכה יכולה להיעשות רק על ידי בעלים, לא על ידי שליח או אשתו, לכן אם ברצונך להביא קרבן אין לך לשלוח את הקרבן עם שליח כי תתבטל בכך מצות הסמיכה. קרבן שיש לו כמה שותפים כולם עושים סמיכה בזה אחר זה (כן הוא ברמב"ם ותוספתא, ולדעת הראב"ד בתר"כ מותר ג"כ בב"א). קרבן נשים אינו זקוק לסמיכה. אם הנשים צדקניות רוצות לעשות סמיכה, יש מחלוקת גדולה אם מותר להן, ואם מותר, אם יכולות לעשות את זה בכל כוחן או פשוט לשים את ידיהן על הבהמה.

¹ ולענין ישראל אחר שאינו מקריב קרבן בספר תורת הקרבנות פ"מ הערה 24 האריך בזה ותו"ד דאם הוא קרבן שאינו מחוייב להביא היום, הרי זה דומה לקיבל שבת דמותר לומר לחבירו לעשות מלאכה דאי בעי לא קיבל. ואפי' באופן שצריך להביא היום דוקא, תלוי במחלי אחרונים אם יש איסור שליחות באמירה לישראל, או דלא גרע מאמירה לגוי דהוי שבות, ובה נקטינן להקל. ועי' מחלי הרמ"א וש"ך יו"ד סי' ש"צ ס"ז דלרמ"א אין חילוק בין גוי לישראל אחר, ולש"ך לישראל אחר אסור משום דהוי שלוחו, משא"כ גוי י"ל דל"ג. וכתב לי הגאון המחבר הנ"ל שליט"א דאין ראייה מאבלות לפי הבית מאיר ועוד אחרונים מובא בקה"י שבת סי' נה' דדוקא גבי שבת שהענין שיהא שובת, לא שייך שליחות (וכן ביום הבאת קרבנו), משא"כ באבל דהמעשה הוא האיסור, אסור גם ע"י שליח ישראל.

² כ"כ בד"ח מהא דפר"ך הירוש' דכל ישראל יאסרו במלאכה מחמת התמיד. והנה במקדש קרבן ע"מ שיתכפר בו חבירו, האיסור מלאכה הוא על המתכפר (כן משמע הלבוש סי' תס"ח ז"ל הרי הו' לו יו"ט כיון שנתכפר בו עכ"ל, וכ"כ הגר"ח"ק בספר מעיל קטן. וצ"ע מה הדין במביא קרבן תודה (נדבה, ולא עבור נס שאירע לו או לבני משפחתו) עבור כל משפחתו האם כולם אסורים במלאכה.

³ בספר תורת הור במקדש האריך דיש לפרשו בשני אופנים, או שהכוונה שיסמוך עליו כדי שאם ינטל יפול, (ובבהמה גבוה יעמוד על כסא), או הכוונה שכובש בכל כחו את ראש הבהמה לארץ.

תשובות לשאלות גליון שעבר

א. 'פתאום יבוא אל היכלו! משיח יבוא פתאום, ואני רוצה להיות מוכן לעשות את העבודה. כל הכהנים זקוקים לבגדי כהונה שמתאימים להם בדיוק. אני רוצה להכין לעצמי בגדי כהונה, האם אני צריך את החלזון לתכלת? ותולעת מסוימת לתולעת שני? (ע' רמב"ם כלי המקדש פ"ח ה"ג ובדרך חכמה שם)

תשובה: א. הבגדי כהונה צריכים לבוא מהקהל, אולם אדם פרטי יכול לתת את זה לקהל אם הוא מוסר יפה יפה, כלומר שמוסר לקהל מתוך הבנה שהוא לא מקדיש את זה לקהל, אלא שהקהל מקדיש את זה, והוא רק שליח של הקהל להקדיש, (חזו"א מנחות מב, כד ויומא סי' קכו, לד). ב. רש"י (שמות כה, ד) אומר שצריך חלזון לתכלת. המרכבת המשנה והתפא"י אומרים שהרמב"ם (ציצית פ"ב ה"א) סובר כי עבור בגדי כהונה לא צריך את החלזון, אולם הגר"ח קנייבסקי בדרך חכמה, אומר שהרמב"ם מסכים שצריך חלזון אבל הכנתו הוא באופן אחר מאשר לגבי ציצית.

ב. היו לי תפוחים על השיש שלי, ונגעתי בהם בטומאה, אני לא יודע אם הוכשרו לטומאה, מה דינם? (ע"י תוס' הרא"ש חולין לו) תשובה: המהר"ם מרוטנברג כותב שיש לו דין של ספק טומאה ברשות היחיד והוא טמא מספק, אולם הרא"ש חולק ואומר כי ספק טומאה ברה"י הוא כשאתה לא בטוח שהטומאה נגעה באוכל, אבל אם הספק שלך הוא אם היה לו הכשר לקבל טומאה, אתה יכול להניח שזה בחזקת שזה לא מוכשר (וכ"כ החזו"א מכשירין ו, ח שנידון כספק אוכל).

ג. לכבוד שבת קודש הכנתי ביצים עם הרבה בצל מטוגן (עם שמן קנולה), ערבבתי את הבצל והביצים, כנראה שלא ערבבתי כל כך טוב, ונשאר גוש בצל. הבצל היה תרומה וטבול יום שלח אצבעו ונגע בחתיכת בצל, האם אפשר להסיר את הבצל שנגע בו ולאכול את השאר לכבוד שבת קודש? (ע' טבול יום פ"ב מ"ג)

תשובה: על מנת שחתיכות אוכל שונות ייחשבו כמקשה אחת, אתה זקוק לאחד משבעה המשקין לחבר אותם, ואילו כל נזול אחר אינו מצרף, וגם אם תערבב קמח עם מיץ תפוחים טהור, אם טמא נוגע בחלק מהבצק, רק החלק שנגע בו נטמא (טבול יום פ"ג מ"ד). לכן, אם השתמשו בשמן קנולה אז רק החלק שנגע בו נטמא, וגם זה תלוי בכמות הבצל אם הוא רוב התערובת או לא. אם הביצים הן הרוב, אז אם יש כזית של בצל בכדי אכילת פרס אז חתיכת הבצל שנגעת בה היא טמאה, והשאר טהור. אם אין לך כזית בכדי אכילת פרס אז לפי ר"ת (לפי תוס' פסחים מד ור"ש טבול"י פ"ב מ"ג, ולא לפי תוס' נזיר לו) זה בכלל לא מקבל טומאה (מכיוון שפחות מכביצה לא מקבל טומאה מן התורה רק מדרבנן, וכשהוא מעורב והוא רק מיעוט, חז"ל לא החמירו).

אם השתמשו בשמן זית כדי לטגן את הבצל, אז אם הביצים הן רוב אז ההלכה דומה לדלעיל, שלפי רבינו תם אם אין לך כזית בכא"פ אז גם החלק בו נגעת לא נטמא. ואם הבצל הוא הרוב, אז למרות שבדרך כלל אם יש רוב תרומה, ואחד מהז' משקין שמחבר אותם, נחשב מחובר כאחד, אך מכיון שאתה מנסה להפריד את הבצל על ידי תערובת הביצים, הם לא נחשבים כאחד, אפילו החלקים שלא התערבבו לגמרי והם מקובצים יחד, ורק החלק שנגעת בו נטמא. ויש ראשונים הסוברים שאם כל התערובת הוא גוש אחד אז גם אם הבצל מפוזר בכל הגוש עדיין נחשבים כמחוברים, ובנגיעה באחד מהם כל התערובת נטמא⁴.

ד. היה לי כסף של הקדש שנתערבב בכסף רגיל, מה עלי לעשות בכדי שאוכל להשתמש בכסף? ואם השתמשתי בכסף וגיליתי רק אחד כך שכסף הקדש התערבב האם מעלתי בהקדש? (ע' מעילה כא: ובתוס' שם)

תשובה: א. אתה צריך להוציא את סכום הכסף של הקדש שהתערבב, ולהגיד שהקדושה של הכסף הקדש מחוללת על המטבעות אלו. ב. אם רוב הכסף הוא חולין לפי תוס' איסור המעילה בטל ברוב, למרות שהערך ששייך להקדש אינו בטל, וצריך להחזיר להקדש בחזרה, אבל אין אשם מעילות אם יש רוב חולין. אם הוא תערובת של מחצה על מחצה, אז אם בטוח שהשתמש בכסף של הקדש צריך להביא אשם מעילות.

ה. עמדתני בחוץ ליד מת, יד אחת היתה מעל המת, והשניה על גבי מכונית, האם המכונית נטמאה ג"כ? (ע' אהלות פ"ו מ"י ברא"ש ושמ"מ) תשובה: המשנה אומרת שאם ידיו רחבות טפח, הוא מטמא את הכלים. הרא"ש שואל מה זה עוזר אם ידיו רחבות טפח אם זרועותיו אינן רחבות טפח, ומתוך שכוונת המשנה היא אכן שכל זרועו היא רחבה טפח, אחרת הטומאה לא תעבור את החלק שאינו טפח. הרמב"ם (פ"ב טומאת מת ה"ז) אומר שקורה רחבה טפח למרות שלא כל הקורה היא טפח, הטומאה עוברת מתחת לכל הקורה, והחתם סופר (חולין קכו) ועוד מפרשים אומרים שממשנה זו יש להוכיח כדעת הרמב"ם. החזו"א (אהלות יג, יב) אומר כי אפילו הרמב"ם יכול להסכים לרא"ש, כי הרמב"ם מדבר רק אם רוב הקורה היא טפח, וחלק קטן ממנה צר יותר מטפח, אבל על ידי אדם אם רק ידיו רחבות טפח הטומאה לא תעבור.

לגבי ההלכה של הקורה שחלקה אינה רחבה טפח, המפרשים (אהלות פ"ב מ"ו) אומרים שהרמב"ם מדבר רק אם זה מקשה אחת, אבל אם תשים קורה שהיא פחות מטפח ליד קורה שהיא טפח, הטומאה לא תעבור מתחת לקורה שהיא פחותה מטפח. ההדגול מרבבה (סי' שע"א) והחכמת אדם (קנט, יא) פסקו כרמב"ם ולכן כהן צריך להיזהר גם אם לא כל הקורה היא טפח, אולם המסגרת השולחן מהקיצור שולחן ערוך לא פוסק כמו הרמב"ם הזה, והרש"ש אומר שאפשר שטומאה זו רק מדרבנן ואינו אסור לכהנים.

⁴ הרע"ב ותפא"י פירשו דגוש בקערה היינו שלא נידון, אבל כל שמפזרו, הרי אינו רוצה בחיבורו ואינו חיבור. וכן נראה דעת הרא"ש (אף שפירש דהשום נידון), שקערה ומדוכה הוא לאו דוקא, אלא תלוי אם רוצה שיהא השום גוש אחד או לא, והטעם דלא סגי ברוב כתב הרא"ש כיון שלמעשה המקפה עיקר והשום הוא רק תבלין, לכן רק אם השום גוש אחד יש לו חשיבות רוב. ולכאורה ביצים עם בצלים גם כן העיקר הוא הביצים והבצלים הם רק לתבלין. אמנם מפ"י הרמב"ם נראה דדוקא כשהן במדוכה בשעה שעוסק לפזר, אבל כשנתנו אח"כ במקפה כל שהמקפה הוא גוש אחד הוי חיבור, בתנאי שניחא ליה בחיבור ע"י המשקין (ע' חזו"א טבול"י ג, כא ד, טו) כמו בנידון דידן דהביצים נאכלים כאחד ע"י השמן ואינו מתפרר. וכן הוא לדעת הר"ש שכתב דחיבור מפוזר במדוכה הוא כמו נשיכה, וכשהוא רוצה לפזר הוי כמו ע"ד להפריש, אבל בקערה הוי כמו על דעת שלא להפריש, (והא דבעינן גוש הרי לשיטת הר"ש טהרות פ"ח מ"ח משקה מחבר אפי' אינו גוש, ביאר החזו"א דכשהמקפה גוש אחד חזינן דניחא ליה בחיבור ע"י המשקים, אמנם ודאי קערה של דגן בוקר א"צ שיהא גוש להיות חיבור כיון דנאכל כך ודאי ניח"ל בחיבור המשקין). וכתב החזו"א דלפי הראשונים (רש"י ור"ש) דאין השום בעין ע"כ גוש קאי על כל המקפה.